

**REALIZAREA DREPTULUI CONSTITUȚIONAL LA
PROPRIETATE PRIVATĂ PRIN PRISMA LEGISLAȚIEI
SILVICE**
***ACHIEVING THE CONSTITUTIONAL LAW ON PRIVATE
PROPERTY IN THE LIGHT OF THE FOREST LAW***

Victor DUMNEANU
Lector universitar, magistru în drept,
Universitatea de Stat din Moldova

Conform art. art. 46, 127 ale Constituției Republicii Moldova, dreptul la proprietate este garantat, iar statul ocrotește proprietatea și garantează realizarea dreptului de proprietate în formele solicitate de titular, dacă acestea nu vin în contradicție cu interesele societății. Totodată, dreptul de proprietate privată obligă la respectarea sarcinilor privind protecția mediului înconjurător și asigurarea bunei vecinătăți, precum și la respectarea celorlalte sarcini care, potrivit legii, revin proprietarului.¹

Concomitent, legislația silvică determină că, proprietatea privată asupra pădurilor se admite în cazul plantării acestora, în condițiile legii, pe terenurile aflate în proprietate privată, iar dreptul de proprietate asupra terenurilor din fondul forestier se exercită în conformitate cu legislația.²

Prin urmare, dobândirea dreptului de proprietate privată asupra unui sector de pădure este posibil de realizat cu condiția că există în proprietate privată un sector de teren, însă apare problema determinării acestuia ca sector de pădure.

Este de menționat faptul, că procedura de realizare a dreptului de proprietate privată asupra unui sector de pădure este una specială, care urmează a fi respectată întocmai, așa cum este determinată de legislația silvică.

Astfel, în conformitate cu art. 3 al Codului Silvic, pădurea reprezintă un element al landşaftului geografic, unite

funcțională a biosferei, compusă din comunitatea vegetației forestiere (în care domină arborii și arbuștii), păturii vii, animalelor și microorganismelor, care în dezvoltarea lor biologică sânt interdependente și acționează asupra habitatului lor. Sânt considerate păduri terenurile acoperite cu vegetație forestieră cu o suprafață de peste 0,25 ha.³

Același act normativ, determină că împădurirea terenurilor degradate din afara fondului forestier este obligatorie și se efectuează de către proprietarii acestora, conform programelor și proiectelor speciale, coordonate cu organele silvice de stat și organele de stat pentru protecția mediului înconjurător și aprobate de către autoritățile administrației publice locale.⁴

Deci, încă o condiție privind dobândirea dreptului de proprietate privată asupra unui sector de pădure este, ca sectorul de teren să fie degradat.

În vederea calificării și determinării terenurilor degradate sunt aplicabile Legea nr. 1041 din 15.06.2000 **pentru ameliorarea prin împădurire a terenurilor degradate**⁵ și Hotărârea Guvernului nr. 1186 din 28.10.2016 pentru aprobarea Regulamentului privind efectuarea lucrărilor de împădurire a terenurilor degradate proprietate publică a unităților administrativ-teritoriale și a terenurilor degradate proprietate privată.⁶

Sânt considerate terenuri degradate, în înțelesul art. 2 al Legii nr. 1041 din 15.06.2000 **pentru ameliorarea prin împădurire a terenurilor degradate**, terenurile care, prin eroziune, poluare sau prin acțiunea distructivă a unor factori antropici, și-au pierdut definitiv capacitatea de producție agricolă, dar care pot fi ameliorate prin împădurire și prin alte lucrări pentru restabilirea ecosistemelor, și anume:

- a) terenurile cu eroziune de suprafață foarte puternică și excesivă;
- b) terenurile cu eroziune de adâncime - ogașe, ravene, torenți;

- c) terenurile afectate de alunecări active, prăbușiri, surpări și scurgeri noroioase;
- d) terenurile nisipoase expuse erodării de către vînt sau apă;
- e) terenurile cu pietriș, bolovăniș, grohotiș, stîncării și depozite de aluviuni torențiale;
- f) terenurile cu exces permanent de umiditate;
- g) terenurile sărăturate;
- h) terenurile poluate cu substanțe chimice, petroliere sau noxe;
- i) terenurile ocupate cu cariere deschise, cu halde miniere, cu deșeuri de producție sau menajere etc.;
- j) terenurile cu biocenoze afectate sau distruse;
- k) terenurile neproductive.⁷

În funcție de tipul de proprietate, fac obiectul împăduririi, terenurile degradate proprietate publică aparținînd statului, terenurile degradate proprietate publică aparținînd unităților administrativ-teritoriale (comune, orașe, municipii), inclusiv terenurile degradate proprietate privată.⁸ Totodată, este stabilită și modalitatea de identificare a unor asemenea categorii de terenuri, astfel încât, identificarea terenurilor degradate, delimitarea și constituirea perimetrelor de ameliorare la nivelul localităților se fac de către comisii, instituite prin deciziile: consiliului raional sau al consiliului unității teritoriale autonome Găgăuzia, sau al municipiului Chișinău, după caz, la propunerea șefului direcției (secției) protecția mediului și gestionarea resurselor naturale. Comisiile se vor constitui în termen de 30 de zile de la intrarea în vigoare a prezentei legi și vor fi formate din, președinte, în persoana primarului (viceprimarului) comunei, orașului sau municipiului, după caz, secretar, în persoana inginerului funciar al primăriei, iar în calitate de membri, în persoana a cîte un reprezentant, al gospodăriei silvice sau al ocolului silvic, al agenției teritoriale ecologice, al autorității silvice centrale, al autorității centrale pentru mediu, al serviciului pentru protecția solului, al direcției (secției) protecția mediului și gestionarea

resurselor naturale, în persoana specialiștilor din instituțiile de cercetări și proiectări în domeniile de organizare a terenurilor și de îmbunătățiri funciare pentru agricultură, silvicultură, cercetări agrochimice și pedologice, în persoana reprezentanților deținătorilor funciari, după caz.⁹ Terenurile degradate propuse spre ameliorare prin împădurire sînt scoase din circuitul economic și se înregistrează ca terenuri destinate împăduririi. Autoritatea deliberativă a administrației publice locale de nivelul al doilea (consiliul raional/municipal) schimbă destinația terenurilor agricole, la propunerea consiliilor unităților administrativ-teritoriale de nivelul întâi, în temeiul cererii proprietarului, iar serviciile raionale relații funciare și cadastru asigură introducerea modificărilor respective în registrul cadastral.¹⁰ Împădurirea terenurilor degradate proprietate a unităților administrativ-teritoriale și a persoanelor private se realizează prin două modalități: a) cu păstrarea drepturilor de proprietate asupra terenurilor degradate destinate împăduririi; b) cu transmiterea terenurilor degradate destinate împăduririi în proprietatea statului (entități silvice de stat teritoriale). Împădurirea terenurilor degradate, cu păstrarea drepturilor de proprietate a unităților administrativ-teritoriale și a persoanelor private, se face în bază de contract de servicii silvice și de alte activități forestiere cu operatorii economici prestatori ai serviciilor de extindere a pădurii, selectați de Agenția „Moldsilva”.¹¹ Contractul de servicii silvice, reprezintă un acord, încheiat între proprietarul legal de terenuri degradate pe de o parte și entitatea silvică de stat teritorială cu privire la împădurirea acestor terenuri pe de altă parte, pe o durată determinată, cu delimitarea responsabilităților în procesul respectiv.¹²

Este de menționat faptul, că terenurile degradate se împăduresc de către deținătorii legali prin intermediul unităților specializate din mijloacele proprii¹³ și acestea sunt entitățile silvice, ca parte a contractului de servicii silvice.

Transmiterea către operatorii economici a terenurilor degradate proprietate a unităților administrativ-teritoriale spre împădurire se realizează doar după efectuarea tuturor procedurilor legale, care includ următoarele acțiuni: a) consultarea publică a procesului de alocare a terenurilor sub împădurire; b) emiterea deciziei consiliului local privind transmiterea terenului spre împădurire și modificarea categoriei de destinație a terenurilor agricole cu gradul de evaluare a fertilității naturale mai mic de 40 de puncte, conform art. 9 din Codul funciar nr. 828-XII din 25 decembrie 1991 și Regulamentul cu privire la modul de transmitere, schimbare a destinației și schimb de terenuri, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1170 din 25 octombrie 2016; c) evacuarea stînelor și căilor de deplasare a animalelor domestice spre pășunile publice la cel puțin 500 m de la hotarele terenurilor alocate pentru împădurire; d) modificarea categoriei de folosință a terenurilor; e) stabilirea și materializarea în natură a hotarelor și elaborarea schițelor (la scara 1:5000-1:10000).¹⁴

După atestarea efectuării lucrărilor de împădurire a terenurilor degradate, conform legislației în vigoare, serviciile raionale relații funciare și cadastru, la solicitarea proprietarilor de terenuri (unități administrativ-teritoriale, persoane private), efectuează trecerea acestora la categoria terenuri ale fondului forestier, cu includerea modificărilor de rigoare în registrul cadastral. Trecerea culturilor silvice plantate, la categoria terenuri acoperite cu păduri, se efectuează de către serviciile raionale relații funciare și cadastru, la solicitarea proprietarilor de terenuri (unități administrativ-teritoriale, persoane private), în temeiul actului emis de executanții lucrărilor de împădurire. Monitorizarea realizării activităților de împădurire a terenurilor degradate proprietate publică a unităților administrativ-teritoriale (comune, orașe, municipii), precum și a terenurilor degradate proprietate privată se efectuează de către Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului, Agenția „Moldsilva” și Agenția Relații Funciare și Cadastru. La

nivel de raion, sat, comună, monitorizarea se efectuează de către autoritățile administrației publice locale. Procesul de monitorizare presupune crearea unei baze de date specializate, care va include toată informația aferentă activităților de împădurire a terenurilor degradate (volum lucrări, calitatea și oportunitatea lucrărilor, costuri aferente lucrărilor, hărți etc.). Crearea și administrarea bazei respective se realizează de Agenția „Moldsilva” în colaborare cu Agenția Relații Funciare și Cadastru și cu Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului. Raportul privind realizarea acțiunilor de împădurire a terenurilor degradate proprietate publică a unităților administrativ-teritoriale (comune, orașe, municipii), precum și a terenurilor degradate proprietate privată se întocmește anual, pînă la data de 15 februarie, de către Agenția „Moldsilva” în baza rapoartelor tehnice ale structurilor teritoriale subordonate (recepția tehnică a culturilor silvice, controlul anual al culturilor silvice etc.). Recepția tehnică a culturilor silvice plantate pe terenuri degradate proprietate publică a unităților administrativ-teritoriale (comune, orașe, municipii) se efectuează în conformitate cu normele tehnice în vigoare, în scopul concretizării volumului de lucrări executate și calității acestora, respectării tehnologiei de producere și agrotehnicii prevăzute de proiect. Actul de recepție tehnică stipulează și măsuri privind lichidarea neajunsurilor depistate și abateri inadmisibile de la agrotehnica și tehnologia executării lucrărilor. Lucrările de recepție tehnică se efectuează de comisii mixte constituite prin deciziile entităților silvice subordonate. Comisiile respective au în componență reprezentanți ai operatorilor economici, entităților silvice subordonate, proprietarilor de terenuri împădurite, serviciilor raionale relații funciare și cadastru, și Institutului de Cercetări și Amenajări Silvice. Pentru fiecare sector împădurit comisiile mixte, constituite prin decizia Agenției „Moldsilva”, perfectează un act de recepție tehnică a lucrărilor de cultură. Actul de recepție tehnică se întocmește în două exemplare, unul dintre care se păstrează la Agenția „Moldsilva”, al doilea – la deținător. Registrul

recepției tehnice a lucrărilor de cultură se întocmește în trei exemplare, dintre care unul se păstrează la serviciile raionale relații funciare și cadastru.¹⁵

Proprietarii privați de terenuri degradate (persoane private, companii private etc.), care participă în cadrul programelor naționale de împădurire, pot contribui cu surse proprii la împădurirea și menținerea acestora pînă la realizarea stării de masiv. Contribuția proprietarilor privați sau a unităților administrativ-teritoriale (în caz de asumare) se include în contractele bilaterale semnate între entitățile silvice de stat teritoriale și proprietarii de terenuri degradate destinate împăduririi. Cuantumul contribuției proprietarilor de terenuri degradate (unități administrativ-teritoriale, persoane private) se estimează în baza hărților tehnologice la lucrările de cultură silvică, elaborate și aprobate în modul stabilit de Agenția „Moldsilva”. Contribuția respectivă poate fi în mijloace financiare și/sau servicii (inclusiv manoperă, pază etc.), reieșind din posibilitățile și capacitățile tehnice ale proprietarilor de terenuri. Proprietarii terenurilor își asumă responsabilitatea finanțării și/sau efectuării unor lucrări, furnizării de servicii și menținerii acestora pînă la realizarea stării de masiv, în conformitate cu prevederile contractelor încheiate. Agenția „Moldsilva” și operatorii economici, în comun cu proprietarii terenurilor împădurite, asigură evidența investițiilor în procesul de plantare și menținere a culturilor silvice, cu partajarea contribuției fiecărei părți.¹⁶

Este de menționat faptul că, Hotărârea Guvernului nr. 1186 din 28.10.2016 pentru aprobarea Regulamentului privind efectuarea lucrărilor de împădurire a terenurilor degradate proprietate publică a unităților administrativ-teritoriale și a terenurilor degradate proprietate privată, menționează asupra unei stări de fapt calificată ca „realizarea stării de masiv”, deși prevede noțiunea de „stațiune forestieră”.¹⁷

Operatorii economici restituie terenurile cu culturi silvice proprietarilor doar după realizarea de către acestea a stării de masiv,

cu perfectarea actelor bilaterale de primire-predare, inclusiv cu eliberarea facturii fiscale. După semnarea actelor respective responsabilitatea pentru menținerea și asigurarea integrității plantațiilor forestiere noi aparține proprietarilor, care aplică regimul silvic conform prevederilor Codului silvic nr. 887-XIII din 21 iunie 1996.¹⁸

Încă o problemă determinată în cadrul studiului, este că Hotărârea Guvernului nr. 1186 din 28.10.2016 și Codul silvic nr. 887-XIII din 21 iunie 1996, stabilesc două noțiuni diferite în ceea ce privește noțiunea de „regim silvic”.

Conform Hotărârii Guvernului nr. 1186 din 28.10.2016, regimul silvic reprezintă, politică de gospodărire a fondului forestier și a vegetației forestiere din afara acestuia, indiferent de tipul de proprietate și forma de gospodărire, exercitată de către autoritatea silvică centrală, iar conform prevederilor Codului silvic, regimul silvic reprezintă, un sistem de norme tehnice, economice, juridice și silvice privind amenajarea, folosirea, regenerarea, paza și protecția pădurilor.¹⁹

Împădurirea terenurilor degradate se efectuează în conformitate cu reglementările tehnice în vigoare. Lucrările trebuie să asigure concentrarea/unificarea suprafeței sectoarelor compuse din suprafețe mici dispersate, generînd ridicarea nivelului agrotehnic și de mecanizare a lucrărilor și folosirea cât mai rațională a terenurilor supuse împăduririi. Pentru producerea materialului săditor Agenția „Moldsilva” va crea o rețea diversificată de sectoare-sursă de semințe (corespunzătoare condițiilor mediului habitual al nișelor ecologice din limitele spațiului terenurilor degradate destinate împăduririi) care trebuie să asigure necesarul de puieți cu proveniență cunoscută. Culturile silvice pe terenuri degradate sînt realizate prin plantarea puieților (de talie mică, mijlocie și mare) și a butașilor. Materialul săditor trebuie să corespundă standardelor în vigoare și să nu fie uscat. În unele cazuri (terenuri greu accesibile, ravene active etc.), crearea culturilor silvice se realizează și prin semănături. Fiecare

sector în care s-au efectuat lucrări de împădurire urmează a fi delimitat prin instalarea bornelor, cu efectuarea inscripțiilor de rigoare. Culturilor silvice trebuie să li se asigure o îngrijire minuțioasă, aceasta constând în afinarea solului și distrugerea buruienilor. Îngrijirea culturilor silvice se efectuează pînă la închiderea stării de masiv. Completarea/reparația culturilor silvice se realizează anual pînă la atingerea indicilor necesari pentru transferarea în starea de masiv. Necesitatea completărilor este determinată în urma inventarierilor anuale ale culturilor silvice.²⁰

La alegerea asortimentului de arbori și arbuști pentru împădurirea terenurilor degradate sînt favorizate speciile autohtone de o productivitate și stabilitate înaltă, precum și exoții perspectivi. Exoții se introduc prioritar în cazul condițiilor pedomorfologice dificile (eroziuni puternice, ravene, ogașe etc.), precum și în scopul ameliorării aspectului estetic al zonelor de recreație existente sau preconizate de a fi constituite. Amestecul speciilor de arbori și arbuști la plantarea culturilor silvice este determinat de proprietățile biologice ale vegetației forestiere, de condițiile staționate și de categoria terenului destinat împăduririi. Din lista speciilor destinate împăduririi terenurilor degradate se exclud speciile cu caracter invaziv. Pentru împădurirea terenurilor degradate se utilizează scheme de amestec și tehnologii, expuse în Ghidul tehnic privind împădurirea terenurilor degradate, elaborat și aprobat în modul stabilit de către Agenția „Moldsilva”, luînd în considerație particularitățile terenurilor din zonele respective, exigențele structurale și estetice față de plantațiile forestiere de protecție a diferitor componente de mediu, precum și particularitățile obiectelor concrete (condiții pedologice, relief etc.).²¹

Reiterăm că legislația specială determină prin normele sale imperative că, executarea lucrărilor de ameliorare prin împădurire a terenurilor degradate este obligatorie atît pentru persoanele fizice, cît și pentru cele juridice în cazul în care organele centrale sau cele locale responsabile de protecția mediului constată, că neefectuarea

unor astfel de lucrări pune în pericol localitatea, obiectivele de interes național sau viața locuitorilor, poate pricinui daune materiale populației și agenților economici, iar în cazul când persoanele fizice sau juridice care dețin terenuri degradate în proprietate privată nu respectă obligațiile legale, aceste terenuri vor fi expropriate pentru utilitate publică, în condițiile legii, cu dreptă și prealabilă despăgubire. Astfel de terenuri vor fi administrate de autoritatea silvică centrală.²²

Este de menționat totuși faptul, că pentru terenurile degradate, deținătorii nu datorează impozite sau taxe, stabilite conform prevederilor legale în vigoare, timp de 25 de ani de la data împăduririi lor.²³

Astfel, realizarea dreptului constituțional la proprietate privată prin prisma legislației silvice reprezintă un drept material determinat și asigurat prin procedură specială de ordin administrativ, organizatoric, economic și ecologic prin intermediul și cu ajutorul căruia proprietarul poate poseda, folosi și dispune de un sector de teren cu destinație forestieră.

Totodată, împădurirea unui sector de teren cu regim juridic de teren degradat, suprafața căruia nu poate fi mai mică de 0,25 ha, reprezintă și o obligație a proprietarilor funciari, executarea și asigurarea căreia este dictată de principiul asigurării unui echilibru ecologic în contextul dezvoltării durabile a societății.

Menționăm faptul că, Republica Moldova este o țară cu un grad de împădurire destul de mic, pentru norma ecologică constantă a unei țări, iar asigurarea prin legislație a procesului de împădurire a terenurilor degradate, poate contribui într-un mod real la îmbunătățirea stării și calității mediului natural, deoarece pădurile în ansamblul lor îndeplinesc câteva funcții de bază, cum ar fi de protecție a apelor, protecție a terenurilor și solurilor, de protecție contra factorilor climatici și industriali dăunători, cu funcții de recreere, inclusiv de interes științific și cu funcții de ocrotire a genofondului și ecofondului forestier.

Bibliografie

1. ¹Constituția Republicii Moldova, publicată în Monitorul Oficial din 12.08.1994, nr.1
2. ² art. 6 al Codului Silvic, publicat în Monitorul Oficial din 16.01.1997, Nr. 4-5
3. ³Ibidem, art. 3
4. ⁴Ibidem, art. 54
5. ⁵ Legea nr. 1041 din 15.06.2000 pentru ameliorarea prin împădurire a terenurilor degradate, publicată în Monitorul Oficial din 09.11.2000, Nr. 141
6. ⁶ Hotărârea Guvernului nr. 1186 din 28.10.2016 pentru aprobarea Regulamentului privind efectuarea lucrărilor de împădurire a terenurilor degradate proprietate publică a unităților administrativ-teritoriale și a terenurilor degradate proprietate privată, publicată în Monitorul Oficial din 04.11.2016, Nr. 379-386
7. ⁷ Monitorul Oficial din 09.11.2000, Nr. 141
8. ⁸art. 3 al Legii nr. 1041 din 15.06.2000 pentru ameliorarea prin împădurire a terenurilor degradate, publicată în Monitorul Oficial din 09.11.2000, Nr. 141
9. ⁹Ibidem, art. 5
10. ¹⁰ Hotărârea Guvernului nr. 1186 din 28.10.2016, publicată în Monitorul Oficial din 04.11.2016, Nr. 379-386
11. ¹¹Ibidem
12. ¹²Ibidem
13. ¹³Ibidem
14. ¹⁴Ibidem
15. ¹⁵Ibidem
16. ¹⁶Ibidem
17. ¹⁷Ibidem
18. ¹⁸Ibidem

19. ¹⁹Codului Silvic, publicat în Monitorul Oficial din 16.01.1997, Nr. 4-5
20. ²⁰Hotărârea Guvernului nr. 1186 din 28.10.2016, publicată în Monitorul Oficial din 04.11.2016, Nr. 379-386
21. ²¹Ibidem
22. ²² Legea nr. 1041 din 15.06.2000 pentru ameliorarea prin împădurire a terenurilor degradate, publicată în Monitorul Oficial din 09.11.2000, Nr. 141
23. ²³ Ibidem